

Sygn. akt III Ca 459/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2019r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia SO Urszula Kapustka

Sędzia SO Mieczysław H. Kamiński

Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś (sprawozdawca)

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2019r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa P. B., W. B., A. B. (1), M. N.

przeciwko Skarbowi Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Ł.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gorlicach

z dnia 5 kwietnia 2018r., sygn. akt I C 22/17

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

(...) (...) (...)

Sygn. akt III Ca 459/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy w Gorlicach w punkcie

I. ujawnił w księdze wieczystej nr (...), że zgodnie z mapą do celów prawnych z wykazem synchronizacyjnym geodety uprawnionego inż. J. S.

z 11 kwietnia 2017 r. (...) przyjętym do zasobu geodezyjnego i kartograficznego Starosty (...) 28 czerwca 2017 r. pod pozycją (...):

1. działka ewidencyjna nr (...) położona w K. uległa podziałowi na działki nr: (...) o pow. 32,31 ha, (...) o pow. 1,71 ha, (...) o pow. 1,68 ha;

2. działka ewidencyjna nr (...) położona w K. uległa podziałowi na działki nr: (...) o pow. 4,84 ha, (...) o pow. 0,05 ha,
3. działka ewidencyjna nr (...) położona w K. uległa podziałowi na działki nr: (...) o pow. 4,30 ha, (...) o pow. 0,97 ha, (...) o pow. 5,00 ha,
4. działka ewidencyjna nr (...) położona w K. uległa podziałowi na działki nr: (...) o pow. 4,06 ha, (...) o pow. 20,25 ha,
5. działka ewidencyjna nr (...) położona w K. uległa podziałowi na działki nr: (...) o pow. 1,56 ha, (...) o pow. 3,87 ha,
6. działka ewidencyjna nr (...) położona w K. uległa podziałowi na działki nr: (...) o pow. 8,30 ha, (...) o pow. 0,56 ha, (...) o pow. 0,51 ha (pkt I).

W punkcie II. wyroku Sąd Rejonowy uzgodnił z rzeczywistym stanem prawnym treść księgi wieczystej nr (...) poprzez wyłączenie z działu I tej księgi działek o numerach: (...) o pow. 4,06 ha, (...) o pow. 0,05 ha, (...) o pow. 0,97 ha, (...) o pow. 1,56 ha, (...) o pow. 8,30 ha, (...) o pow. 1,71 ha – położonych w K. opisanych szczegółowo w pkt I i polecił założenie dla nich nowej księgi wieczystej oraz wpisanie dział II. tej księgi jako współwłaścicieli w miejsce Skarbu Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Ł. powodów w następujących udziałach: 1) A. B. (1) w ¼ części, 2) W. B. w ¼ części, 3) P. B. w ¼ części, 4) M. N. w ¼ części. W punkcie III. zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów łącznie 6 980,39 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 2 400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że przedmiotem postępowania jest nieruchomości położona w K., oznaczona jako:

1. działka (...) o pow. 4,06 ha - powstała z podziału działki ewidencyjnej nr (...) na działki (...) - odpowiadająca parcelom (...) oraz (...), objętym Lwh (...),
2. działka (...) o pow. 0,05 ha - powstała z podziału działki ewidencyjnej nr (...) na działki (...) - odpowiadająca parceli (...) objętej Lwh (...),
3. działka (...) o pow. 0,97 ha - powstała z podziału działki ewidencyjnej nr (...) na działki (...) - odpowiadająca parcelom (...) oraz (...), objętym Lwh (...),
4. działka (...) o pow. 1,56 ha - powstała z podziału działki ewidencyjnej nr (...) na działki (...) - odpowiadająca parceli (...) oraz części parceli (...), objętym Lwh (...),
5. działka (...) o pow. 8,30 ha - powstała z podziału działki ewidencyjnej nr (...) na działki (...) - odpowiadająca parceli (...) oraz części parceli (...), objętym Lwh(...),
6. działka (...) o pow. 1,71 ha - powstała z podziału działki ewidencyjnej nr (...) na działki (...) - odpowiadająca parcelom (...) oraz (...), objętym Lwh (...).

Działka (...) została wydzielona z działki ewidencyjnej nr (...) operatem (...). Z kolei działka ewidencyjna (...) została wyodrębniona z działki (...) na podstawie operatu (...).

Podczas opracowywania dokumentacji geodezyjnej oraz wykazu synchronizacyjnego geodeta J. S. opierał się na mapie katastralnej z 1929 r., kiedy było prowadzone postępowanie scaleniowe we wsi K., badał arkusze posiadłości gruntowych oraz Lwh, a także korzystał z obecnie prowadzonej mapy ewidencji gruntów. Działki ewidencyjne ujawnione w wykazach synchronizacyjnych odpowiadają co do położenia i powierzchni parcelom gruntowym z mapy katastralnej.

Grunty, które utworzyły nieruchomości stanowiącą przedmiot sporu, to jest parcele gruntowe (...) stanowiły własność J. M. i A. M. po ½ części, co zostało ujawnione w Lwh (...) gminy katastralnej K.. Księgi gruntowe gminy katastralnej K. utraciły moc prawną i zostały zamknięte na podstawie postanowienia Sądu Powiatowego w G. z 25 kwietnia 1961

r. L.dz.KW (...). Obecnie w księdze wieczystej nr (...) obejmującej między innymi działki ewidencyjne nr (...) - jako właściciel ujawniony jest Skarb Państwa w zarządzie Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Ł..

J. M. i A. M. zostali pozbawieni własności parcel gruntowych położonych w K. na podstawie orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 17 listopada 1954 r., znak:(...)o przejęciu na własność Państwa nieruchomości ziemskich położonych w gromadzie K. powiatu G., które to orzeczenie zostało wydane na podstawie art. 1 i 3 dekretu z 05.09.1947r. o przejęciu na własność Państwa mienia pozostałego po osobach przesiedlonych do Z. oraz dekretu z 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa (...). Grunt stanowiący przedmiot postępowania został przekazany na rzecz Skarbu Państwa w oparciu o w/w decyzję, pomimo tego, że J. M. i A. M. nie zostali wymienieni w przedmiotowej decyzji.

A. M. zmarła 22 grudnia 1981 r. we wsi C. na U., natomiast J. M. zmarł 23 grudnia 1983 r. we wsi R. na U.. Postanowieniem z 9 lutego 2016 r., sygn. akt(...)Sąd Rejonowy w G. stwierdził, że:

- spadek po A. M. c. P., co do majątku spadkowego znajdującego się w R. na podstawie ustawy nabyli wprost: mąż J. M. w 4/16 części, córka M. W. w 3/16 części, syn J. M. w 3/16 części, córka O. C. w 3/16 części, córka A. B. (2) w 3/16 części,
- spadek po J. M. s. S., co do majątku spadkowego znajdującego się w R. na podstawie ustawy nabyli wprost: córka M. W. w 1/4 części, syn J. M. w 1/4 części, córka O. C. w 1/4 części, córka A. B. (2) w 1/4 części,
- spadek po O. C. c. J., zmarłej 08.02.1993 r. co do majątku spadkowego znajdującego się w R. na podstawie ustawy nabył wprost: syn P. C. s. S. w całości,
- spadek po J. M. s. J., zmarłym 30.09.1997 r. co do majątku spadkowego znajdującego się w R. na podstawie ustawy nabyli wprost: żona O. M. w 1/4 części, córka O. K. w 1/4 części, córka N. S. w 1/4 części, córka H. P. w 1/4 części.

Sąd Rejonowy nadto ustalił, że w skład spadku co do majątku spadkowego znajdującego się w R. po zmarłych A. i J. (synu S.) M. wchodzi roszczenie o odszkodowanie i zwrot mienia (gospodarstwa rolnego) objętego Lwh nr(...)w miejscowości K., gmina R. składająca się z parcel gruntowych nr (...)o łącznej powierzchni 25,6925 ha oraz dokonał zgodnego działku spadku w ten sposób, że całość majątku spadkowego znajdującego się w R. po zmarłej A. i J. (synu S.) M. przyznał na wyłączną własność A. B. (2).

Spadek po A. B. (2), córce J. i A., zmarłej 14.09.2016 r.

w G. na podstawie ustawy nabyły dzieci: M. N., A. B. (1), P. B., W. B. w 1/4 części każde z nich.

W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy na podstawie art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece stwierdził, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W zakresie objętym żądaniem pozwu jako właściciel działek w KW (...) ujawniony został Skarb Państwa Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Ł.. Pierwotnie stanowiły parcele gruntowe ujęte w Lwh (...), w której jako właściciele ujawnieni byli J. M. i A. M.. W jej miejsce został wpisany Skarb Państwa, a to na podstawie orzeczenia (...) w G. z 17 listopada 1954 r., znak (...)

Podstawę orzeczenia stanowiły dwa akty prawne: dekret z dnia 5 września 1947r. o przejściu na własność Państwa mienia pozostałego po osobach przesiedlonych do Z. (Dz. U. Nr 59, poz. 318) oraz dekret z dnia 27 lipca 1949r. o przejściu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa (...). Orzeczenie nie wymieniało J. M. i A. M., jako właścicieli nieruchomości, które podlegają przejęciu.

Sąd Rejonowy wskazał, że art. 1 ust. 1 dekretu z dnia 05.09.1947 r. o przejęciu na własność Państwa mienia pozostałego po osobach przesiedlonych do Z. (Dz. U. Nr 59, poz. 318 ze zm.) stanowił, że wszelkie mienie ruchome i nieruchomości osób przesiedlonych do Z. pozostałe na obszarze Państwa (...) przechodzi z mocy samego prawa z chwilą przesiedlenia tych osób na własność Państwa bez odszkodowania, przy czym zgodnie z art. 3 ust. 1 tego dekretu przejście mienia na własność Państwa i datę przejęcia określały w drodze orzeczenia okręgowe urzędy likwidacyjne, a w stosunku do nieruchomości ziemskich – powiatowe władze administracji ogólnej. Do chwili uchylecia mocy wiążącej tych przepisów (nastąpiło to z dniem 04.11.1971r. zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 26.10.1971r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych - Dz. U. Nr 27, poz. 250 ze zm.) zawierały one stosowaną niejednokrotnie konstrukcję postanawiającą o nabyciu z mocy prawa, lecz połączoną z wydaniem aktu administracyjnego stwierdzającego nabycie. Tak więc jakkolwiek zgodnie z art. 1 ust. 1 dekretu z dnia 05.09.1947 r. nabycie własności przez Państwo następowało z mocy prawa, tym niemniej orzeczenie o jakim mowa w art. 3 ust. 3 stanowiło akt niezbędny, bez którego istnienia pozwany nie może obecnie skutecznie powoływać się na prawo własności, a Sąd rozpoznający sprawę z powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej nie może samodzielnie ustalać, że Skarb Państwa uzyskał własność w trybie art. 1 ust. 1 dekretu. Zważywszy na epizodyczny charakter przepisów tego dekretu nie ma uzasadnionej podstawy, aby uznać, że jego uchylenie zmieniło stan prawny i przyznało sądom powszechnym kompetencję do orzekania o przejęciu nieruchomości na rzecz Państwa (por. stanowisko SN w analogicznych sytuacjach wyrażone w orzeczeniach z 9.10.2007 r., III CZP 46/07, OSNC 2008/3/30, z 27.08.2008 r., II CSK 105/08, LEX 465879).

Z kolei z treści dekretu z dnia 27.07.1949r. o przejęciu na własność państwa niektórych nieruchomości nie pozostających we faktycznym władaniu właścicieli ziemskich wynika, iż nieruchomości takie mogły zostać przejęte (art.1), nie zaś były obligatoryjnie przejmowane, o przejęciu orzekała powiatowa władza administracji ogólnej (art.3 ust.1) i dopiero orzeczenie o przejęciu nieruchomości ziemskiej stanowiło podstawę ujawnienia Państwa w księgach wieczystych (art.4 ust.1).

Sąd Rejonowy podkreślił, że o ile sąd jest związany decyzją administracyjną, w tym przypadku orzeczeniem (...), o tyle w niniejszym postępowaniu sąd nie dokonuje oceny ważności tego aktu, lecz bada, czy wywołał on skutki prawne. Na podstawie przeprowadzonej analizy sąd ustalił, że orzeczenie (...) z 17.11.1954 r., znak: (...) nie doprowadziło do przejęcia nieruchomości J. M. i A. M. na Skarb Państwa, ponieważ nie wymieniało tych osób w osnowie i nie zostały wypełnione przesłanki, na jakich orzeczenie zostało wydane. Powyższy stan prowadzi do wniosku, że zawładnięcie przez Państwo nieruchomością będącą przedmiotem postępowania, należąca do poprzedników prawnych powodów, nastąpiło bez podstawy prawnej i stanowiło wykorzystanie władczej pozycji Państwa. Treść księgi wieczystej jest zatem niezgodna ze rzeczywistym stanem prawnym.

Powodowie w niniejszym postępowaniu wykazali, że parcele gruntowe, z których powstały działki objęte żądaniem pozwu stanowią ich własność, co potwierdzają: postanowienia spadkowe, postanowienie o zgodnym dziale spadku oraz akt poświadczenia dziedziczenia, co stanowi jednocześnie o ich czynnej legitymacji do wystąpienia z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej. Z uwagi na powyższe należało orzec jak w pkt II na podstawie art.10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. O kosztach procesu poniesionych przez powodów orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c.

Wyrok ten zaskarżył apelacją pozwany, zarzucając:

1. naruszenie art. 10 ust. 1 oraz art. 31 ust. 2 ustawy z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece poprzez uwzględnienie powództwa pomimo tego, że brak jest orzeczenia sądu lub innego odpowiedniego dokumentu, z którego wynikałoby, iż istnieje faktyczna niezgodność wpisów w księdze wieczystej nr (...) z rzeczywistym stanem prawnym,
2. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez niezgodną z zasadami prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na wadliwym zakwestionowaniu przez Sąd I instancji jako podstawy przejęcia tego mienia dekretów: z 5 września 1947 r. o przejęciu na własność Państwa mienia pozostałego po osobach przesiedlonych z (...) oraz z 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających

w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa (...), (...), (...) i (...), a przez to zakwestionowanie skuteczności prawnej wydanego na ich podstawie orzeczenia (...) z 17 listopada 1954 r., znak (...), a to z tego względu, iż orzeczenie to nie wymienia jako właścicieli przejmowanych gruntów A. M. i J. M..

Wskazując na powyższe, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji, a także o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy stwierdzić, że w toku kontroli instancyjnej nie stwierdzono uchybień proceduralnych skutkujących nieważnością postępowania, a które sąd odwoławczy ma obowiązek uwzględniać z urzędu.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy, za wyjątkiem ustalenia, że J. M. i A. M. zostali pozbawieni własności parcel gruntowych położonych w K. na podstawie orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 17 listopada 1954 r., znak: (...) o przejściu na własność Państwa nieruchomości ziemskich położonych w gromadzie K. powiatu G., które to orzeczenie zostało wydane na podstawie art. 1 i 3 dekretu z 05.09.1947r. o przejściu na własność Państwa mienia pozostającego po osobach przesiedlonych do Z. oraz dekretu z 27 lipca 1949 r. o przejściu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa (...). Przedmiotowe ustalenie pozostaje w sprzeczności z kolejnym i co istotne prawidłowym ustaleniem Sądu Rejonowego, że J. M. i A. M. nie zostali wymienieni w przedmiotowej decyzji.

W ocenie Sądu Okręgowego ustaleniom faktycznym Sądu pierwszej instancji brak precyzji i ustalenia te należy uzupełnić o następujące fakty:

Działka ewidencyjna numer (...) powstała z podziału działki ewidencyjnej numer (...), która powstała z podziału działki (...) powstałej z podziału działki numer (...).

(dowód: akta i dokumenty KW numer (...) – zawiadomienie z 17.12.2005r, dział pierwszy w papierowej KW (...) oraz mapa do celów prawnych k. 11 akt – oryginał przy KW (...),

Działka ewidencyjna numer (...) powstała z podziału działki (...), która powstała z podziału działki (...), która powstała z podziału działki (...).

(dowód: akta i dokumenty KW numer (...) k. 27 i dział pierwszy w papierowej KW (...),

Działka (...) nie podlegała podziałom.

Działka ewidencyjna numer (...) powstała z podziału działki (...).

Działka (...) powstała z podziału działki (...).

(dowód: dział pierwszy papierowej KW (...))

Działka ewidencyjna numer (...) powstała z podziału działki ewidencyjnej numer (...), a działka nr (...) powstała z podziału działki ewid. (...), która powstała z podziału działki (...).

(dowód: akta i dokumenty KW numer (...) k. 125, dział pierwszy w papierowej KW (...) oraz mapa do celów prawnych k. 11 akt – oryginał przy KW (...)),

Działki o numerach: (...) zostały wpisane do KW numer (...) na wniosek z 15 maja 1961 r. jako własność Skarbu Państwa na podstawie orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 17 listopada 1954 r., znak: (...) o przejęciu na własność Państwa nieruchomości ziemskich położonych w gromadzie K. powiatu G. oraz zaświadczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 15.10.1960 r. o przejęciu nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa na podstawie ww. orzeczenia z 17.11.1954 r.

(dowód: dział I i II papierowej KW numer (...), dokumenty będące podstawą wpisu w aktach i dokumentach KW nr (...))

Oceniając zarzuty apelacji należy stwierdzić, że są nieskuteczne i bezzasadne. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że ponosząc zarzut błędnej oceny dowodów i błędnych ustaleń faktycznych apelujący nie wskazał, jakiego konkretnie uchybienia w zakresie oceny dowodów dopuścił się Sąd Rejonowy i jakie dokładnie ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji są błędne. Jak wynika z uzasadnienia apelacji pozwany upatruje naruszenia art. 233 k.p.c. m.in. w tym, że sąd w inny niż pozwany sposób ocenia skuteczność decyzji administracyjnej, jaką jest orzeczenie (...), przyjmując, iż nie może ona - ze względu na treść osnowy tej decyzji - stanowić podstawy do wyzucia z własności poprzedniczki prawnej powódki. Tak postawiony zarzut apelacji w oparciu o wskazany wyżej przepis został sformułowany nieprawidłowo. W oparciu o naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, o jakiej mowa w tym przepisie, można powoływać się na błędy w zakresie uznania za wiarygodne, bądź nie, poszczególnych dowodów, a nie - jak chce tego apelujący - w zakresie odmiennej oceny prawnej skutków danego dokumentu prawnego, gdyż nie mieści się to w ramach ustaleń faktycznych, będących konsekwencją przeprowadzonej oceny dowodów, ale w ramach oceny prawnej.

Być może zarzuty apelacji są konsekwencją wskazanego wyżej nieprecyzyjnego ustalenia Sądu Rejonowego J. M. i A. M. zostali pozbawieni własności parcel gruntowych położonych w K. na podstawie orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 17 listopada 1954 r., znak: (...). Jak już wyżej wyjaśniono, ww. osoby nie zostały wymienione w osnowie tej decyzji, a mimo to decyzja ta stała się podstawą wpisu Skarbu Państwa do księgi wieczystej, również odnośnie działek ewidencyjnych, które powstały z parcel gruntowych należących w dacie jej wydania do J. M. i A. M..

Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że w procesie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym Sąd nie jest władny badać, czy zaistniały przesłanki z art. 1 dekretu z dnia 27.07.1949r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich położonych w niektórych powiatach województwa (...), (...), (...) i (...) ani też nie jest władny ustalać, czy nie doszło do utraty własności na podstawie art. 1 i 3 dekretu z 05.09.1947r. o przejęciu na własność Państwa mienia pozostałego po osobach przesiedlonych do Z..

Dla stwierdzenia nabycia własności w trybie ww. dekretów bowiem ustawodawca przewidział tryb administracyjny a więc zachodzi niedopuszczalność drogi sądowej. W procesie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym sąd może jedynie zbadać, czy istnieje decyzja administracyjna wydana w trybie w/w dekretów i czy obejmuje ona nieruchomość wskazaną w pozwie. Innymi słowy istota problemu nie tkwi w ustaleniu, czy zachodziły przesłanki faktyczne do przejęcia własności J. M. i A. M. w trybie w/w dekretów, lecz w tym, czy orzeczenie Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 17 listopada 1954 r., znak: (...) o przejęciu na własność Państwa nieruchomości ziemskich położonych w gromadzie K. powiatu G., wywarło skutek w postaci przejścia własności nieruchomości J. i A. M. na rzecz Państwa.

Dekret z dnia 27 lipca 1949r o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa (...)(Dz. U. Nr 46, poz. 339) nie przewidywał przejęcia własności z mocy prawa z chwilą wejścia w życie dekretu, lecz możliwość przejęcia tej własności w trybie decyzji administracyjnej (por. np. wyrok NSA w Warszawie z dnia 29 listopada 1999r. IV SA 1632/97). Przedmiotowa decyzja miała więc charakter konstytutywny i wywoływała skutek prawny z chwilą jej wydania. Sąd

Okręgowy podziela ocenę prawną Sądu pierwszej instancji, że orzeczenie z 17 listopada 1954 r., znak:(...)nie wywołało skutku w postaci przejścia własności nieruchomości objętej lwh (...) na rzecz Państwa. Należy podkreślić, że w treści tego orzeczenia nie wskazano w/w nieruchomości ani poprzez odwołanie się do cech przedmiotowych (np. numerów parcel lub przynajmniej numer lwh) ani do cech podmiotowych tj. poprzez wskazanie osoby właściciela tj. J. M. i A. M.. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że punkt III. przedmiotowego orzeczenia, dotyczący przejęcia własności w oparciu o analizowany dekret stanowił: „ przejąc na podstawie art. 1,2, i 3 dekretu z dnia 27 lipca 1949r. (Dz. U. poz. 339/49) na własność Państwa grunty i zagrody uznane wyżej w punkcie I. o ile one należą na prawie własności do osób wymienionych pod pkt.I.b. orzeczenia niniejszego.” Skoro J. i A. M. nie zostali wymienieni w punkcie I b. orzeczenia to przedmiotowa decyzja nie mogła wywrzeć wobec nich żadnych skutków prawnych.

Drugi z ww. dekretów tj. dekret z 05.09.1947r. o przejęciu na własność Państwa mienia pozostającego po osobach przesiedlonych do Z. przewidywał nabycie własności przez Państwo z mocy prawa, ale również w tym przypadku wydanie decyzji administracyjnej stwierdzającej ten fakt było warunkiem koniecznym do stwierdzenia, że nastąpiło przejście własności na rzecz Państwa gruntów stanowiących własność poprzedników prawnych powodów. Do takich wniosków prowadzi wykładnia systematyczna dekretu. Zawarty w art. 3 ust 3 zapis, że przejęcie mienia na własność Państwa ustalają w drodze orzeczenia okręgowe urzędy likwidacyjne, w a w stosunku do nieruchomości ziemskich - powiatowe władze administracji ogólnej - wskazuje mianowicie, że przedmiotowe przejście własności musiało poprzedzać wydanie odpowiedniego orzeczenia przez władze administracyjne. Decyzja ta miała zatem swoisty charakter - choć była decyzja deklaratoryjna, to zawierała w sobie element konstytutywny, polegający na tym, że bez wydania takiej decyzji Państwo nie mogło przejąć własności. Podobne zagadnienie, choć rozpatrywane na tle innego stanu faktycznego było przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w uchwale z 9.10.2007 r. (III CZP 46/07). W uchwale tej Sąd Najwyższy dokonał m.in. oceny, jaki charakter z punktu widzenia nabycia mienia komunalnego na podstawie art. 5 ust 1 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 32 poz. 191 ze zm.) ma decyzja wojewody wydawana w oparciu o art. 18 ust 1 teźże ustawy, skoro jak stanowi ta pierwsza jednostka prawna nabycie takie następuje z mocy prawa. Dokonując wykładni porównawczej Sąd Najwyższy uznał ostatecznie, że decyzja ta stanowi poświadczenie, że iż gmina stała się z mocy prawa z dniem 17 maja 1990r właścicielem określonego składnika mienia ogólnonarodowego i choć nabycie własności następuje z mocy prawa, to w obrocie prawnym gmina w celu wykazania swojego tytułu własności, nie może skutecznie powoływać się jedynie na art. 5 ustawy, lecz musi wykazać, że uzyskała przedmiotową decyzję. Przyjmując takie stanowisko Sąd Najwyższy wskazał, że w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym w stosunku do nieruchomości, które były przedmiotem komunalizacji, istnienie takiej decyzji stanowi jedno ze zdarzeń prawnych, które podlegają obligatoryjnemu badaniu przez sąd. Równocześnie Sąd Najwyższy, zwracając uwagę na autonomiczność orzecznictwa sądowego i administracyjnego zastrzegł, że skoro orzekanie o przejściu własności na gminę zostało zastrzeżone dla organu administracyjnego, to za niedopuszczalne uznać należy badanie sąd kwestii przysługiwania Skarbowi Państwa własności nieruchomości pod kątem istnienia przesłanek komunalizacyjnej. Niedopuszczalne jest zatem przyjmowanie przez sąd, że gmina stała się właścicielem nieruchomości na podstawie komunalizacji, jeżeli nie została wydana decyzja. Gdy w sensie prawnym decyzji nie ma, to należy przyjąć, że w sferze prawa cywilnego w tym przedmiocie nie powstały skutki prawne związane z nabyciem, własności.

Stanowisko przedstawione w ww. uchwale znajduje pełne zastosowanie w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy. Poruszona w nim kwestia, choć rozpatrywana na tle danej sytuacji faktycznej, była przedmiotem rozważań ogólnych. Sąd Najwyższy odwołując się do wybranych przykładów zawarł w przedmiotowej uchwale wnioski, które mają zastosowanie także w innych przypadkach, gdzie ustawodawca przewiduje nabycie mienia z mocy prawa. Wskazując na powyższe zauważyć należy podobieństwo regulacji związanej z komunalizacją mienia, przy której nabycie własności przez gminę następuje ex lege , ale jednocześnie istnieje wymóg wydania decyzji administracyjnej, która ma charakter deklaratoryjny z nabyciem własności na podstawie dekretu z dnia 5 września 1947 r. o przejściu na własność Państwa mienia pozostającego po osobach przesiedlonych do Z., w którym stwierdzono, że mienie przechodzi na własność Państwa z mocy samego prawa, a jednocześnie ustawodawca przewidział, że przejście mienia na własność Państwa i datę tego przejścia ustalają powiatowe władze administracji ogólnej . Mimo takiego charakteru decyzja w obu przypadkach stanowiła akt niezbędny do nabycia własności, a w postępowaniu sądowym nie istnieje możliwość

samodzielnego ustalenia jej nieważności. Równocześnie niedopuszczalne byłoby ustalenie przez sąd samodzielnie np. w postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, że gmina, czy też - jak w niniejszej sprawie - Skarb Państwa stał się właścicielem nieruchomości na podstawie ww. przepisów, mimo, że nie została wydana stosowna decyzja administracyjna. Podobnie w uzasadnieniu wyroku z 22 sierpnia 2008 r. II CSK 105/98 Sąd Najwyższy wskazywał na istnienie niejednokrotnie konstrukcji postanawiającej o nabyciu własności z mocy ustawy, lecz połączonej z wydaniem aktu administracyjnego stwierdzającego nabycie. Znaczenie takiego aktu wynika z jego legitymującego charakteru umożliwiające wykonanie prawa rozporządzenia rzeczą będącego istotnym atrybutem prawa własności. Nieusprawiedliwione byłoby deprecjonowanie wagi takiego aktu, skoro organ decyzyjny orzekał w nim o istnieniu przesłanek warunkujących nabycie własności.

Potwierdzeniem powyższego stanowiska jest też wydanie w obowiązującym wówczas stanie prawnym rozporządzenia Ministra Skarbu oraz (...) i R. Rolnych z 15 lipca 1948 r. (Dz.U. 1948.37.271). Powyższe rozporządzenie wydane na podstawie art. 3 ust 2 dekretu z 5 września 1947 r. na własność Państwa mienia pozostałego po osobach przesiedlonych do Z. w §3 określało konieczne warunki, które powinno zawierać orzeczenie o przejściu mienia na własność Państwa m.in. imię i nazwisko osoby przesiedlonej, określenie rodzaju mienia oraz datę przejścia mienia na własność Państwa.

Orzeczenie Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 17 listopada 1954 r., znak: (...)o przejściu na własność Państwa nieruchomości ziemskich położonych w gromadzie K. powiatu G. w punkcie I a. wskazywało osoby przesiedlone do Z. a w punkcie II. stwierdzało, że z dniem 1 lipca 1945r. na własność Państwa przeszły grunty i zagrody osób wskazanych w punkcie I a. Punkt I a. nie wymieniał J. i A. M. a zatem przedmiotowa decyzja nie dotyczyła nieruchomości stanowiących ich własność objętych lwh(...).

W świetle powyższego skoro decyzja administracyjna o przejściu, nie wymienia poprzedników prawnych powodów, to nie mogła stanowić podstawy do pozbawienia ich własności.

Wbrew stanowisku apelującego, Sąd Rejonowy nie stwierdzał, by dekrety z 27 lipca 1949r. oraz z 5 września 1947r. nie mogły stanowić podstawy przejścia nieruchomości poprzedniczki prawnej powodów, jak również nie oceniał ważności wydanego na ich podstawie orzeczenia. Stwierdził jedynie, że z uwagi na nie objęcie poprzedników prawnych powodów treścią orzeczenia (...) z 17 listopada 1954 r., znak: (...), nie mogło ono stanowić podstawy pozbawienia jej własności nieruchomości. Sąd Rejonowy oceniał zatem jedynie skuteczność tej decyzji w tym znaczeniu, jakie skutki ze względu na jej zakres przedmiotowy i podmiotowy określony w osnowie, może ona wywoływać dla kwestii własności nieruchomości objętych pozwem. Nietrafnie apelujący powołuje się przy tym na orzeczenia Sądu Najwyższego, które dotyczą nie tylko całkowicie odmiennego stanu faktycznego, jak i przede wszystkim innego problemu prawnego. Sąd w niniejszej sprawie nie kwestionuje bowiem istnienia przedmiotowej decyzji, jej ważności, czy wreszcie - co do zasady - skutków, jakie wywołuje ona w zakresie zmiany stanu własności, tyle tylko, że przyjmuje, iż skutki takie mogą powstać jedynie w stosunku do osób wymienionych w osnowie tego orzeczenia, a nie w odniesieniu do osób decyzją tą w ogóle nie objętych.

Należy w tym miejscu podkreślić, iż moc wiążąca decyzji administracyjnej dla sądu cywilnego odnosi się do zakresu podmiotowego i przedmiotowego takiej decyzji, sąd powszechny musi honorować stan prawny ukształtowany przez część dyspozytywną (osnowę) decyzji administracyjnej. Badanie przez sąd powszechny w postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym decyzji obejmuje zatem nie tylko sprawdzenie formy, tj. czy decyzja ma urzędowe cechy pozwalające przyjąć, że pochodzi ona od właściwego organu i jest ostateczna, ale także treści tego dokumentu, a to np. czy osnowa takiej decyzji obejmuje osoby, których na jej podstawie pozbawia się prawa własności, bądź takie oznaczenie przejętych nieruchomości ,by można je było w sposób niebudzący wątpliwości zidentyfikować. Jeżeli rezultat tej weryfikacji jest negatywny, zachodzą podstawy do uwzględnienia powództwa opartego na treści art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Dodać trzeba, iż przy rozpoznawaniu powództwa w tym trybie sąd wprawdzie nie ma uprawnień by badać ważność decyzji administracyjnej, jednakże sąd ma obowiązek badania rzeczywistego stanu prawnego nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta. Sąd bada prawo własności takiej nieruchomości, a więc ocenia skuteczność

zdarzenia cywilnoprawnego, z którego wywodzi się prawo. Jeżeli tym zdarzeniem jest decyzja, wówczas obowiązkiem sądu jest rozważyć dla potrzeb postępowania cywilnego, czy istotnie zdarzenie takie wprowadziło, czy też nie dokonało zmiany prawa własności konkretnej nieruchomości (por. wyrok SN z 12 maja 2004r., III CK 565/14).

W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, iż orzeczenie (...) z dnia z 17 listopada 1954 r., znak: (...) nie wymienia poprzedników prawnych powodów, nie wskazuje się w nim również parceli katastralnych do nich należących, czego zresztą nie kwestionuje apelujący. Decyzja ta nie mogła zatem stanowić podstawy do przyjęcia, iż aktualny wpis własności w przedmiotowej księdze wieczystej jest zgodny z rzeczywistym stanem prawnym. Z tego też względu nie można w ocenie Sądu Okręgowego przyjąć, by doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego powołanych w apelacji, a to: art. 10 ust 1 i art. 31 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Ponownego podkreślenia wymaga, że nie ma również racji skarżący, twierdząc, że powodowie winni w pierwszej kolejności podważyć orzeczenie (...) na drodze postępowania administracyjnego, gdyż tylko wówczas decyzja ta może zostać wyeliminowana z obrotu prawnego. Należy podkreślić, iż Sąd powszechny związany jest wprawdzie decyzją administracyjną, ale aby takie związanie miało jednak miejsce, warunkiem koniecznym jest, by decyzja ta obejmowała w rzeczywistości przedmiotowe nieruchomości. Wówczas, jeśli warunek taki byłby spełniony, niewątpliwie konieczne byłoby uprzednie stwierdzenie nieważności takiej decyzji, aby następnie móc skutecznie domagać się uwzględnienia powództwa opartego na treści art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. W niniejszej sprawie jednakże taki przypadek - jak już wyżej podniesiono - nie zachodził.

Pozwany nie wykazał, by przysługiwała mu własność spornych gruntów na podstawie innych tytułów, zaś powołana w apelacji decyzja Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 17 listopada 1954 r., znak: (...) nie mogła przesądzać o przejęciu własności przedmiotowych nieruchomości przez Skarb Państwa. W związku z tym skoro nie doszło do skutecznego pozbawienia poprzedniczki prawnej powodów własności (współwłasności) spornych nieruchomości przez Skarb Państwa, należało uwzględnić żądanie pozwu.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 5 ust. 8 w zw. z § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 t.j).

(...)

(...)